

K R O N I K A

Životní jubileum Dobravy Moldanové

[...] a já jsem hrdá na svůj národ a na svůj jazyk... studium národní literatury nám pomáhá pochopit, kdo jsme, odkud a kam jdeme.

(„Xantypa“, s. 11)

Vědomí sounáležitosti s národním celkem, k němuž místem zrození, původem rodičů, osobním životem a celoživotní vědeckou a pedagogickou prací přísluší, je jednou z podstatných hodnot v životě profesorky PhDr. Dobravy Moldanové, CSc. Do díla literární historičky a kritičky, soustavné a neúnavné glosátorky dění v české literatuře od roku 1959 (časopis „Květen“, „Literární noviny“) až do současnosti, výkonné redaktorky se promítá dychtivost mladé ženy po poznání a tvůrčím vyjádření názoru, později vědecké pracovnice zakotvené v oboru, odborně fundované literární analytičky a typoložky. V neposlední řadě můžeme v díle jubilantky vysledovat jeho těsné propojení s vývojem české společnosti.

Dobrava Moldanová se narodila 12.5.1936 v rodině jazykovědce, bohemisty a germanisty Josefa Beneše, odborníka v onomastice (*O českých příjmeních*, 1962), ale i znalce a „milovníka“ jazyka a stylu některých opomíjených obrozených autorů 1. poloviny 19. století. Společně se svým otcem připravila D. Moldanová k vydání slovníkovou příručku *Naše příjmení* (1984), zasloužila se o vypracování definitivní podoby a vydání reprezentativní vědecké monografie založené na materiálu z otcovy badatelské pozůstalosti *Německá příjmení u Čechů* (1999).

Na Filosofické fakultě UK ukončila D. Moldanová v roce 1959 pětileté studium na oboru čeština, polština a literární věda; absolvovala diplomovou práci *Fráňa Šrámek: Tělo. Rozbor*, práci obhájila v roce 1969 jako práci rigorózní (PhDr.). Autorka tohoto článku se setkávala s jubilantkou na výběrových přednáškách ze světové a polské literatury profesorů J. B. Čapka a K. Krejčího (autora monografie *Dějiny polské literatury*, Praha 1953). Pro oba přednášející bylo příznačné, že obraz národní literatury (české, polské) a vývoj v ní objasňovali v kontextu evropského literárního dění, a tak učili studenty vnímat a poznávat literární dění v širších územních i kulturních souvislostech.

V letech 1959 nastoupila jako odborná asistentka do Ústavu pro českou literaturu ČSAV a zde pracovala až do roku 1991. V tomto dlouhém časovém údobí prošla D. Moldanová odborným vývojem, v němž se odráží i vnější společen-

sko-politická situace a její vnitřní situace osobní, rodinná (nutnost věnovat se rodině, především třem dětem). V těch „krásných šedesátých letech“ se věnovala především kritice, debutovala v časopise „Květen“, eseje, články, medailony, kritiky a recenze publikovala na stránkách „České literatury“, „Hosta do domu“, „Plamene“, od r. 1964 v časopise „Tvář“, od r. 1966 v „Sešitech pro mladou literaturu“ a v „Sešitech pro literaturu a diskusi“ (v těchto časopisech byla členkou redakční rady). Autoři, kterým věnovala kritickou pozornost, představovali a v současnosti představují osobitě literární hodnoty a mají trvalé místo v dějinách české literatury: F. Šrámek, K. Čapek, J. Orten, I. Wernisch, J. Gruša, J. Kolář, M. Kundera, V. Havel, V. Páral, K. Sidon, J. Zábava a další. Vladimír Novotný („Český jazyk a literatura“ 46, č. 95–96, s. 178) hodnotí D. Moldanovou jako „výrazný kričkový talent“, literární bohemistku, která „si získala pověst (těž svými studiemi ve „Čtenáři“ či „Orientaci“) nejbrilantnější kritičky své generace.“ V časovém odstupu se D. Moldanová vrací k zhodnocení básnických debutů generace „Tváře“ a „Sešitů“ ve „Zpravodaji katedry bohemistiky“ (Ústí nad Labem, 1996, č. 1, s. 32–44) a v časopise „Host“ (1996, č. 6, s. 30–39).

Souběžně s touto kritickou činností se vyhraňuje literárněhistorické badatelské úsilí D. Moldanové a směřuje k poznání a k „zmapování“ tvorby žen-autorek, a to zvláště v české literatuře na přelomu století. V centru její pozornosti je životní osud a dílo spisovatelky Boženy Benešové. V časopise „Česká literatura“, v němž po roce 1969, kdy bylo zastaveno vydávání „Sešitů“, působí jako výkonná redaktorka, publikuje řadu dílčích studií věnovaných raným i posledním povídkám této autorky i tvorbě dalších autorek tohoto údobí. Toto odborné tvůrčí úsilí literární historičky je završeno vydáním monografie *Božena Benešová* (1976); autorka předložila v roce 1975 tuto práci jako kandidátskou, mohla ji však obhájit až v roce 1984 a získat tak vědeckou hodnost kandidáta věd.

K „ženské“ problematice se vztahuje studie publikovaná v „České literatuře“ (1986) a nazvaná *Obraz ženského osudu a jeho proměny v tvorbě spisovatelek na přelomu století*, dále studie *Proměny ženského tématu v tvorbě spisovatelek na přelomu století*, publikované ve sborníku *Proměny české moderní kultury* (Národní galerie Praha, ÚTDU ČSAV a ÚČSL ČSAV Praha, 1988). V roce 1985 vychází kniha *Valja Styblová, medailon české spisovatelky*; v 80tých letech věnuje D. Moldanová v odborných statích, doslovecích a předmluvách pozornost osobnostem žen jako M. Majerová, Helena Malířová, A. M. Tilschová, J. Glazarová, B. Němcová, R. Svobodová, J. Kolářová, H. Šmahelová, M. Kubátová. Z hlediska odborného neméně závažná, prospěšná a dosud plně nedocenená je účast D. Moldanové v týmových pracích *Slovník českých spisovatelů* (1964), *Lexikon české literatury I* (1985), *Slovník českých spisovatelů 1970–1981* (1985), *Rozumět literatuře I. Interpretace základních děl české literatury* (1986), *Poetika české meziválečné literatury: Proměny žánru* (1987), *Slovník českých spisovatelů od roku 1945 I* (1995).

V roce 1991 nastoupila Dobrava Moldanová jako interní pracovnice katedry bohemistiky na Pedagogickou fakultu Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. V tomto roce se habilitovala jako docentka pro obor dějiny české literatury prací *České spisovatelky na přelomu století*, roku 1993 byla jmenována profesorkou pro uvedený obor. Přestože plně vytižena činností pedagogickou, funkcí proděkanky PF UJEP pro vědu a zahraniční styky, vedoucí katedry bohemistiky od roku 1994 a posléze děkanky PF UJEP (od roku 1995 po dvě funkční období) vydává publikace *Studie o české próze na přelomu století* (1993), *Česká literatura v období modernismu (1890–1918) Část I. Léta devadesátá* (skripta, 1993); přepracovaná a rozšířená o poezii vyšla skripta v roce 1996 pod názvem *Česká literatura v období modernismu (1890–1918)*.

Význačná a pro odbornost katedry bohemistiky přínosná je organizační činnost profesorky Moldanové. Od roku 1994 katedra vždy v dvouletých cyklech pod jejím vedením pořádá vědecké lingvoliterární konference s mezinárodní účastí (pravidelná účast pracovníků i z polských univerzitních a akademických pracovišť) na témata: *Cesty a cestování v jazyce a literatuře*; *Žena – jazyk – literatura*; *Jinakost, cizost v jazyce a literatuře*; *Konec a začátek v jazyce a literatuře*. V posledním časovém údobí rozšiřuje a prohlubuje Dobrava Moldanová odborné kontakty s Polskem. Svědčí o tom například její účast na konferencích *Didaktika literatury* (referát: *Účelové cíle výuky literatury*), *H. Sienkiewicz, občan a spisovatel* (referát: *Sienkiewicz a Jirasek – pojetí vlastenectví v jejich dílech*), které uspořádaly v roce 2000 Univerzity v Lodži a v Opoli, a také *Český jazyk a literatura na sklonku XX. století* (referát: *Deníky. Deníky?*), kterou uspořádala v roce 2001 Statní vysoká škola ve Wałbrzychu.

Dílo profesorky Dobravy Moldanové je rozsáhlé a mnohostranné: od vědeckých prací až po rozhlasovou a televizní publicistiku; je též členkou Obce spisovatelů, Pen klubu, Společnosti Franze Kafky, Literárněvědné společnosti. Živý zájem o její práce je patrný z řady citací a recenzí nejen v domácím prostředí, ale i v zahraničí.

Pokusili jsme se ve zkratce představit a připomenout osobnost literární historičky a univerzitní pedagožky Dobravy Moldanové. Dejme na závěr slovo Jubilantce: „Mám pocit, že svět, ve kterém žijeme, je přes svou zmatenost nesmírně zajímavý. A byla bych ráda, kdybych v něm ještě chvíli mohla aktivně působit.“ („Xantypa“, květen 2000, s. 91)

Alena Debická

Literatura

- Farský M., 1996: *Životní jubileum děkanky Pedagogické fakulty UJEP*, „Revue Purkyniana“, ročník I, č. 3–4, s. 10–11.
- Novotný V1, 1995–1996: *Čtyři spektra Dobravy Moldanové*, „Český jazyk a literatura“ 46, č. 7–8, s. 178–179.
- Štědroňová E., 2000: *Žena v množném čísle. Rozhovor*, „Xantypa“, květen, s. 90–91.